

ks. Stanisław Łabendowicz

Eucharystia – „wielka tajemnica wiary”

The Eucharist – „a great mystery of faith”

Abstract

Faith and liturgy constitute „two complementary aspects of the life of the Church” (SC 6). That is why the Eucharist, the celebration of which is the main liturgical action of the Church, constitutes „the source and at the same time the summit of the whole of Christian life”. It is in the sacrifice of the Mass that the mystery of the Eucharist is revealed, because it is a commemoration, a celebration and a perpetuation of the Mystery of Christ in which He makes Himself present. During its celebration, the transubstantiation of bread and wine into the true Body and true Blood of Jesus Christ takes place. It is due to this that the Eucharist becomes the greatest and most precious gift which our Saviour left us before His death. A gift which constitutes the summit of all good and the aim of all man's desires; a gift in which is found „the whole spiritual good of the Church” (EdE 1; PO 5). The Church does not exist without the Eucharist, and only the Church celebrates it. It is during the celebration of the Mass that God sanctifies the whole of humanity and the whole world in becoming one with them and by bestowing His grace upon them. It is thanks to the Eucharist that the faithful not only achieve perfect communion with the triune God, but also unite with neighbours in building and strengthening in this way the community of the Church.

Keywords

Eucharist, sacrifice, pastoral-catechetical programme, „The Eucharist gives life”, „The great mystery of faith”, spiritual good, Church, community, communion, presence, Body, Blood, bread, wine, Eucharistic species, mystery

Trzyletni program duszpastersko-katechetyczny na lata 2019-2022 poświęcony jest Eucharystii i będzie przebiegał pod hasłem: „Eucharystia daje życie”. Celem programu jest głębsze zrozumienie znaczenia i wartości Eucharystii oraz rozbudzenie w duszpasterzach i wiernych

nowego impulsu i eucharystycznej żarliwości, aby bliższa chrześcijanom stała się „istotowa więź pomiędzy tajemnicą eucharystyczną, akcją liturgiczną i zaangażowaniem na rzecz drugiego, wynikającym z przeżywania Eucharystii jako sakramentu miłości”¹.

¹ Benedykt XVI, *Sacramentum caritatis* [dalej: SC], 5.

Program na rok 2019/2020 skupia się na Eucharystii jako tajemnicy wyznawanej. Jego hasłem przewodnim są słowa: „Wielka tajemnica wiary” dopełnione biblijnym wezwaniem: „abyście uwierzyli w Tego, którego [Bóg] posłał” (J 6,29). Jako że Eucharystia „prowadzi do szczytu wszelkich dóbr: to tu znajduje swój kres wszelkie ludzkie pragnienie, ponieważ tu otrzymujemy Boga i Bóg wchodzi w doskonałe zjednoczenie z nami”², dlatego też założeniem tegorocznego programu duszpastersko-katechetycznego jest zaproszenie wiernych do bardziej świadomego udziału we Mszy Świętej, pogłębienia wiary w realną obecność Jezusa Chrystusa w Najświętszym Sakramencie oraz jak najczęstszego adorowania Eucharystii poza Mszą Świętą. Zrozumienie przez chrześcijan wartości i sensu Eucharystii doprowadzi do pełniejszego przeżywania ich relacji z Bogiem oraz do pogłębionych relacji międzyludzkich.

1. Eucharystia tajemnicą wyznawczą: „(...) Abyście uwierzyli w Tego, którego [Bóg] posłał” (J 6,29)

Wiara i liturgia stanowią „dwa uzupełniające się aspekty życia kościelnego” (SC 6). Wiara prowadzi do jej wyznawania w liturgii; ta z kolei pozwala na lepsze poznanie wiary. Potwierdził to w swojej posynodalnej adhortacji apostołskiej *Sacramentum caritatis* Ojciec Święty Benedykt XVI, pisząc, że: „Wiara wyraża się w obrzędzie, a obrzęd zwiększa i umacnia wiarę” (SC 6). Z tego też względu Eucharystia stanowi „źródło i zarazem szczyt całego życia chrześcijańskiego”³.

Główną czynnością liturgiczną Kościoła jest celebrowanie Eucharystii. Z tego też względu można uznać, iż „wiara Kościoła jest istotowo wiarą eucharystyczną i karmi się ona w szczególny sposób przy stole Eucharystii” (SC 6). Pierwszą rzeczywistością tejże tajemnicy „jest sama tajemnica Boga, czyli miłość trynitarna” (SC 7), miłość Boga do człowieka. Nic więc dziwnego, że chrześcijanie odczuwają wewnętrzne pragnienie permanentnego jej zgłębiania oraz budowania własnego życia w oparciu o nią⁴.

Kościół, wypełniając nakaz Jezusa: „(...) abyście uwierzyli w Tego, którego [Bóg] posłał” (J 6,29), na różne sposoby doświadcza tego, iż obietnica Chrystusa: „A oto Ja jestem z wami przez wszystkie dni, aż do skończenia świata” (Mt 28,20) nieustannie się urzeczywistnia (por. EdE 1). Najdoskonalszą formą spełniania się tych słów jest Eucharystia – rzeczywista obecność Boga pośród nas w Najświętszym Sakramencie.

W Eucharystii wyraża się cała prawda o Synu Bożym – o tym, że został posłany na ziemię przez Boga Ojca, aby poprzez swoje Misterium – życie, śmierć i zmartwychwstanie – „wyrwać nas z obecnego złego świata” (Ga 1,4), czyli odkupić nasze winy i pojednać nas z Ojcem. Zapłacił za to najwyższą cenę – cenę własnego życia, dobrowolny dar z siebie. W tym właśnie przejawia się Jego najwyższa miłość do człowieka. Tę prawdę zawiera w sobie, uobecnia ją i aktualizuje Eucharystia⁵, która jawi się jako „dusza świata – sakrament świata”⁶.

² Jan Paweł II, *Ecclesia de Eucharistia* [dalej: EdE], 34.

³ Sobór Watykański II, *Lumen gentium* [dalej: LG], 11; por. EdE 1; *Katechizm Kościoła Katolickiego* [dalej: KKK], 1407.

⁴ Por. T. Wojda, *List pasterski Arcybiskupa Metropolity Białostockiego w związku z rozpoczęciem nowego roku duszpasterskiego: „Aby uwierzyli w Tego, którego Bóg posłał”* (J 6,29), <https://parafiachk.bialystok.pl/aktualnosci/2019/12/01/list-pasterski-metropolity-bialostockiego-na-nowy-rok-duszpasterski/>, data dostępu: 10.01.2020.

⁵ Por. tamże.

⁶ K. Wilczyński, *Notatki na marginesie encykliki „Ecclesia de Eucharistia”*, https://kaplani.com.pl/pl/strefa_mysli/czytelnia/artykuly/notatki_na_marginesie, data dostępu: 07.01.2020.

Ojciec Święty Paweł VI przypomniał, że to właśnie w ofierze Mszy Świętej objawia się tajemnica Eucharystii⁷. To podczas celebracji eucharystycznej dokonuje się przeistoczenie chleba i wina w prawdziwe Ciało i prawdziwą Krew Zbawiciela. Dzięki temu wspólnota wiernych w sposób szczególnie doświadczają obecności samego Boga – Jezusa Chrystusa. Tutaj także żywi się Jego Ciałem, które zapewnia życie wieczne. Nauczanie Pawła VI potwierdził papież Jan Paweł II, który w swojej encyklice *Ecclesia de Eucharistia* określił Mszę Świętą jako „tajemnicę wiary” (EdE 6) oraz jako „*mysterium fidei*, tajemnicę, która przerasta nasze myśli i może być przyjęta tylko w wierze” (EdE 15). Eucharystia jest więc i na zawsze pozostanie największą tajemnicą naszej wiary, którą Kościół nieustannie żyje⁸; tajemnicą, która jest „streszczeniem i podsumowaniem całej naszej wiary” (SC 6); tajemnicą, której należy się najwyższy kult uwielbienia⁹. Z kolei Ojciec Święty Franciszek wskazuje, że w Eucharystii najpełniej objawia się natura wiary, gdyż „jest ona cennym pokarmem dla wiary, spotkaniem z Chrystusem obecnym w sposób realny przez najwyższy akt miłości, dar samego z siebie, rodzący życie. W Eucharystii krzyżują się dwie osie, na których wspiera się wiara. Z jednej strony na osi historii Eucharystia jest aktem pamięci, aktualizacją tajemnicy, w której przeszłość jako wydarzenie śmierci i zmartwychwstania ukazuje swą zdolność otwarcia na przyszłość, antycypowania ostatecznej pełni. Liturgia przypomina nam

o tym przez swoje *hodie* – «dzisiaj» tajemnicy zbawienia. Z drugiej strony oś biegnie od świata widzialnego ku niewidzialnemu. W Eucharystii uczymy się dostrzegać głębię rzeczywistości. Chleb i wino przemieniają się w ciało i krew Chrystusa, który uobecnia się w swej paschalnej drodze do Ojca: ten dynamizm wprowadza nas z ciałem i duszą w dążenie całego stworzenia ku swej pełni w Bogu”¹⁰. Dlatego też gorliwe i pełne zaangażowania uczestnictwo chrześcijan w celebrowaniu Najświętszej Ofiary jest potwierdzeniem i wyznaniem tejże tajemnicy eucharystycznej.

2. W Eucharystii zawiera się całe dobro duchowe Kościoła

Dzień przed swoją śmiercią na krzyżu, Chrystus spożył z Apostołami Ostatnią Wieczerzę. Określenie: „Ostatnia Wieczerza” można rozumieć dwójako: jako ostatni ziemski posiłek Zbawiciela oraz jako koniec Starego Przymierza, który stał się jednocześnie początkiem Nowego, ustanowionego przez ofiarę Jezusa. Ostatnia wieczerza paschalna Starego Przymierza przeszła więc w pierwszą Nowego. Ustanowiony w ten sposób sakrament Eucharystii stał się Najświętszą Uctą nie tylko dla obecnych w Wieczerniku Apostołów, ale także przyszłych wyznawców Syna Bożego. Każda Msza Święta jest więc pamiątką, celebracją i aktualizacją Misterium Chrystusa, w której uobecnia się On sam. W czasie jej sprawowania dochodzi do transsubstancjacji (konsekracji), czyli przeistoczenia chleba

⁷ Por. J. Gołąbek, *Eucharystia w życiu Kościoła. Referat z konferencji rejonowych 6 i 13 listopada 2004 r.*, <https://diecezja.waw.pl/135>, data dostępu: 07.01.2020.

⁸ Por. *Kościół żyje dzięki Eucharystii (1). Eucharystia – tajemnica wiary – o encyklice Ojca Świętego Jana Pawła II o Eucharystii w życiu Kościoła „Ecclesia de Eucharistia”*, http://www.tychyrodzina.pl/nasza_rodzina_jpii_edc.htm, data dostępu: 07.01.2020.

⁹ Por. Święta Kongregacja Obrzędów, *Eucharisticum misterium* [dalej: EM], 3; Komisja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, *Wprowadzenie ogólne do Rytuału – Komunia święta i kult tajemnicy Eucharystycznej poza Mszą Świętą*, 3; S. Łabendowicz, *Eucharystia daje życie*, „Zeszyty Formacji Katechetów” 2019, r. 19, nr 4(76), s. 43.

¹⁰ Franciszek, *Lumen fidei* [dalej LF], 44; por. S. Łabendowicz, *Eucharystia daje życie...*, dz. cyt., s. 43-44.

i wina w prawdziwe Ciało i prawdziwą Krew Jezusa Chrystusa. Ta cudowna przemiana możliwa jest dzięki mocy działania Ducha Świętego i dokonuje się w czasie, w którym kapłan – w imieniu Chrystusa i w zjednoczeniu z Nim – cytuje nad darami eucharystycznymi słowa samego Zbawiciela wypowiedziane podczas Ostatniej Wieczerzy: „Bierzcie i jedzcie, to jest Ciało moje” (Mt 26,26), a następnie „Pijcie z niego [kielicha – St.] wszyscy, bo to jest moja Krew Przymierza, która za wielu będzie wylana na odpuszczenie grzechów” (Mt 26,27b-28). Na tych właśnie słowach Kościół opiera swoją wiarę w realną obecność Chrystusa w Najświętszym Sakramencie. To w nich sam Zbawiciel potwierdza, że w czasie transsubstancjacji cała substancja chleba przeistacza się w substancję Jego Ciała, a cała substancja wina w substancję Jego Krwi¹¹. Od tego momentu jest On obecny w Eucharystii w sposób widzialny, substancjalny, konkretny, prawdziwy i rzeczywisty¹², „tak długo, jak długo trwają postacie eucharystyczne”¹³. Obecność tę „nazywa się rzeczywistą dla wyrażenia jej najwyższego stopnia” (EM 9). W Najświętszym Sakramencie obecny jest sam Chrystus i cały Chrystus – Jego Ciało i Krew, dusza i Bóstwo.

Eucharystia, czyli „sam Chrystus, nasza Pascha i Chleb żywy, który przez swoje ożywione przez Ducha Świętego i ożywiające Ciało daje życie ludziom” (EdE 1¹⁴), jest największym i najcenniejszym darem, jaki nasz Zbawiciel Jezus Chrystus zostawił przed swoją śmiercią. Darem, który stanowi szczyt wszelkich dóbr i kres wszelkich pragnień człowieka (por. EdE 34); darem, w którym znajduje się „całe dobro duchowe Kościoła” (EdE 1; PO 5). To w Eucharystii chrześcijanin ma bezpośredni dostęp do samego Boga i Jego łask¹⁵. Udział we Mszy Świętej i przyjęcie Ciała Chrystusa pozwala człowiekowi przeżywać w pełni chrześcijaństwo. Jak poucza Ojciec Święty Jan Paweł II: „zbawcza skuteczność ofiary urzeczywistnia się w pełni, kiedy w Komunii przyjmujemy Ciało i Krew Pana. Ofiara eucharystyczna sama z siebie jest skierowana ku wewnętrznemu zjednoczeniu nas, wierzących, z Chrystusem przez Komunię: otrzymujemy Tego, który ofiarował się za nas, otrzymujemy Jego Ciało, które złożył za nas na Krzyżu, oraz Jego Krew, którą przelał za wielu (...) na odpuszczenie grzechów (Mt 26,28)” (EdE 16).

Najświętszy Sakrament jest przede wszystkim darem przebiegającym za grzechy świata, ofiarowanym przez

¹¹ Por. H. Tomasik, *Program duszpastersko-katechetyczny na rok 2019/2020: „Wielka tajemnica wiary”*, <http://www.synodradomski.pl/wydzialkatechwww/?rok-szkolny-2019-2020,107>, data dostępu: 15.01.2020.

¹² Por. S. Łabendowicz, *Eucharystia daje życie...*, dz. cyt., s. 42-43; KKK 1374.

¹³ S. Łabendowicz, *Eucharystia daje życie...*, dz. cyt., s. 43; por. Z. Marek, *Eucharystia – dlaczego taka ważna?*, <https://www.deon.pl/religia/rekolekcje-wielkopostne/wielki-post-2013/sakramenty-katechizm/art.6,eucharystia-dlaczego-taka-wazna.html>, data dostępu: 09.09.2019; M. Rojek, *Tajemnica Eucharystii wciąż żywa w Kościele*, „Resovia Sacra. Studia Teologiczno-Filozoficzne Diecezji Rzeszowskiej” 1995, nr 2, s. 23-25; tenże, *Eucharystia buduje Kościół: relacja między Kościołem a Eucharystią w kontekście doktrynalnym encykliki papieża Pawła VI „Mysterium Fidei”*, w: *Premisla Christiana*, T. Śliwa (red.), t. II, Przemyśl 1988/1989, s. 47; W. Miziołek, *Duszpasterstwo eucharystyczne*, w: *Eucharystia*, J. Krucina (red.), Wrocław 1987, s. 226-227.

¹⁴ Por. Sobór Watykański II, *Presbyterorum ordinis* [dalej: PO], 5.

¹⁵ Por. J. Salij, *Tajemnica Eucharystii*, <https://adonai.pl/sakramenty/eucharystia/?id=42>, data dostępu: 20.12.2019 r.

Syna dla Ojca. Ten dar dzieła zbawienia Syna Bożego (por. EdE 11; SC 7)¹⁶ nie pozostał ograniczony do przeszłości, gdyż „to, kim Chrystus jest, to, co uczynił i co wycierpiał dla wszystkich ludzi, uczestniczy w wieczności Bożej, przekracza wszelkie czasy i jest w nich stale obecne” (EdE 11). Ten wyjątkowy dar jest „najważniejszym i najświętszym dziełem Boga, o niepowtarzalnej wymowie i mocy duchowej”¹⁷. Ofiara Chrystusa na krzyżu „ma do tego stopnia decydujące znaczenie dla zbawienia rodzaju ludzkiego, że Jezus złożył ją i wrócił do Ojca, dopiero wtedy, gdy zostawił nam środek umożliwiający uczestnictwo w niej, tak jakbyśmy byli w niej obecni” (EdE 11). Tym środkiem jest właśnie Eucharystia. Dzięki niej chrześcijanin, uczestniczący w celebracji eucharystycznej, może czerpać z jej niewyczerpanych owoców (por. EdE 11), gdyż jest ona „cennym pokarmem dla wiary, spotkaniem z Chrystusem obecnym w sposób realny przez najwyższy akt miłości, dar samego z siebie, rodzący życie” (LF 44).

Eucharystia jest także darem Zbawiciela dla całej ludzkości (por. EdE 13). W nim bowiem Chrystus obdarował człowieka nie „czymś”, ale samym i całym sobą, swoim Ciałem i swoją Krwią (por. J 6,51). W ten sposób pragnie on żyć „w człowieku”, przebywać w jego duszy, sercu, co dokonuje się poprzez przyjęcie przez wiernego Komunii Świętej. Wówczas to nie tylko człowiek przyjmuje Chrystusa, ale również Chrystus przyjmuje człowieka (por. EdE 22), co potwierdził sam Zbawiciel w przypowieści o krzewie winnym i latoroślach: „Wytrwajcie we Mnie, a Ja [będę trwał] w was” (J 15,4). Tak więc

każdorazowe spożycie Eucharystii umożliwia wiernemu zjednoczenie z Chrystusem, odnawianie tego zespolenia i jego nieustanne umacnianie. „Wejście w Zbawiciela” sprawia, że wierny coraz bardziej upodabnia się do Chrystusa. Można wręcz powiedzieć, że dokonuje się coraz głębsze uchrystowienie człowieka. Przekonują o tym słowa czwartej modlitwy eucharystycznej: „Spraw, aby wszyscy, którzy będą spożywali ten sam Chleb i pili z jednego Kielicha, zostali przez Ducha Świętego złączeni w jedno ciało, i stali się w Chrystusie żywą ofiarą ku Twojej chwale”. Uchrystowienie to wyraża się w naśladowaniu Zbawiciela w wypełnianiu najważniejszego przykazania – okazywaniu miłości Bogu i bliźniemu¹⁸.

Wielkość Eucharystii polega również na tym, iż, widząc Jezusa, człowiek widzi także i Jego Ojca, co potwierdza sam Chrystus, głosząc: „Ja i Ojciec jedno jesteśmy” (J 10,30). Uczestnicząc we Mszy Świętej, człowiek doświadcza bezinteresownej miłości Zbawiciela, która umożliwia poznanie Boga Ojca jako kochającego bezinteresownie i bezgranicznie. Ponieważ Bóg jest doskonałą komunią Trzech Osób, to w Eucharystii doświadczamy również działania Ducha Świętego¹⁹. To właśnie On jest sprawcą zaistnienia w czasie Mszy Świętej transsubstancjacji. To Jego mocą następuje cudowna przemiana chleba i wina w prawdziwe Ciało i prawdziwą Krew Syna Bożego. Gdy chrześcijanin przyjmuje w Komunii Świętej Ciało i Krew Jezusa Chrystusa, wówczas Zbawiciel przekazuje Mu także swego Ducha (por. EdE 17). Wskazywał na to św. Efreem, który twierdził, że Zbawiciel w czasie Ostatniej Wieczerzy „nazwał

¹⁶ Por. także: T. Wojda, *List pasterski Arcybiskupa Metropolity Białostockiego...*, dz. cyt.

¹⁷ T. Wojda, *List pasterski Arcybiskupa Metropolity Białostockiego...*, dz. cyt.

¹⁸ Por. tamże.

¹⁹ Por. J. Salij, *Tajemnica Eucharystii*, <https://adonai.pl/sakramenty/eucharystia/?id=42>, data dostępu:

²⁰ 12.2019 r.

chleb swoim żyjącym Ciałem, napełnił go sobą samym i swoim Duchem. (...) A kto go z wiarą spożywa, spożywa Ogień i Ducha. (...) Bierzcie i jedzcie z tego wszyscy, spożywajcie z tym Ducha Świętego. Prawdziwie bowiem to jest moje Ciało, i kto je spożywa, będzie żył na wieki» (cyt. za: EdE 17).

Eucharystia jawi się również jako obiecana przez samego Zbawiciela gwarancja zmartwychwstania ciał przy końcu świata (por. J 6,51-58) i zadatek pełni radości życia wiecznego w chwale Boga Najwyższego (por. J 15,11). To w niej „przyjmujemy Ciało Chrystusa już zmartwychwstałego, uwielbionego”²⁰. Dzięki temu już tu na ziemi dostępna dla człowieka staje się „tajemnica” zmartwychwstania oraz otwierają się odrzwia Raju (por. EdE 18-19). Potwierdził to Ojciec Święty Jan Paweł II, pisząc w swojej encyklice *Ecclesia de Eucharistia*, że każdy, „kto się karmi Chrystusem w Eucharystii, nie potrzebuje wyczekiwać zaświatów, żeby otrzymać życie wieczne: posiada je już na ziemi, jako przedsmak przyszłej pełni, która obejmuje człowieka do końca. W Eucharystii otrzymujemy także gwarancję zmartwychwstania ciał, które nastąpi na końcu świata: «Kto spożywa moje Ciało i pije moją Krew, ma życie wieczne, a Ja go wskrzeszę w dniu ostatecznym (J 6,54)»” (EdE 18)²¹. Z kolei w encyklice *Redemptor hominis* Eucharystię nazywa wprost: „ośrodkiem i szczytem całego życia sakramentalnego, poprzez które każdy chrześcijanin doznaje zbawczej mocy odkupienia” (RH 20).

Ciało Chrystusa przyjęte w Komunii Świętej nie przynosi jedynie darów duchowych. Swą mocą wspiera człowieka i obdarza go łaskami Bożymi pozwalającymi mu przezwyciężać trudności życia codziennego, które wydają się dla niego ponad ludzkie siły. Daje mu również siły do przeciwstawiania się złu, pokusom i grzechowi, a wybierania w to miejsce dobra i cnoty, które motywują go do czynienia dobra. Eucharystia ma ponadto tak wielką moc sprawczą, że może uzdolnić do męczeństwa nawet ludzi najślabszych²².

Najświętszy Sakrament jest największym skarbem, jakim Oblubieniec obdarował swoją Oblubienicę. Ważkość i wielość łask z niego płynących domaga się od obdarowanej wspólnoty wdzięczności, osobistego zawierzenia i zaufania Bogu, co winno wyrażać się w stałym pragnieniu Eucharystii – udziału we Mszy Świętej oraz jak najczęstszym przystępowaniu Komunii Świętej²³. Eucharystia wylewa swe łaski na wiernych nie tylko w trakcie celebracji eucharystycznej, ale jej skutki spływają na chrześcijan także podczas jej adoracji poza Mszą Świętą. W jednym i drugim przypadku jest to jedno i to samo źródło łaski, gdyż w adoracji „znajdują przedłużenie i mnożą się owoce komunii z Ciałem i Krwią Pana”²⁴. Pozamszalny kult Chrystusa w Najświętszym Sakramencie „przedłuża i intensyfikuje to, co dokonało się podczas samej celebracji liturgicznej. W rzeczywistości «tylko przez adorację można dojrzeć do głębokiego i autentycznego przyjęcia Chrystusa»” (SC 66²⁵). W ten sposób

²⁰ H. Tomasik, *Program duszpastersko-katechetyczny...*, dz. cyt.; por. EdE 18.

²¹ H. Tomasik, *Program duszpastersko-katechetyczny...*, dz. cyt.

²² Por. J. Salij, *Tajemnica Eucharystii...*, dz. cyt.

²³ Por. Jan Paweł II, *Dominicae cenae* [dalej: DC], 12.

²⁴ *Kościół żyje dzięki Eucharystii (2). Kościół sprawuje Eucharystię, a Eucharystia buduje Kościół – o encyklice Ojca Świętego Jana Pawła II o Eucharystii w życiu Kościoła „Ecclesia de Eucharistia”*, http://www.tychyrodzina.pl/nasza_rodzina_jpii_ede.htm, data dostępu: 07.01.2020; por. EdE 25.

²⁵ Zob. także: Benedykt XVI, *Przemówienie do Kurii Rzymskiej (22 grudnia 2005)*, „Acta Apostolicae Sedis” 2006, nr 98, s. 45; tenże, *Przemówienie do Kurii Rzymskiej (22 grudnia 2005)*, „L'Osservatore Romano”, wyd. polskie 2006, nr 2 (280), s. 16.

adoracja Najświętszego Sakramentu „znajduje swoją właściwą rolę w życiu codziennym i staje się niewyczerpanym źródłem świętości” (EdE 10)²⁶.

3. Kościół żyje dzięki Eucharystii

Sobór Watykański II wskazał na współzależność Eucharystii i Kościoła – Eucharystia buduje Kościół, a ten i tylko ten ją celebruje. Tak więc Eucharystia jest darem nie tylko dla pojedynczego człowieka, ale również dla całej wspólnoty Kościoła. Stanowi ona „Sakrament jego jedności” (DC 12), gdyż znajduje się w centrum procesu jego budowania; a ten wzrasta ilekroć sprawuje Najświętszą Ofiarę (por. LG 3; zob. także: EdE 21)²⁷. Nauczanie Soboru Watykańskiego II potwierdził w swoim liście apostołskim *Dominicae cenae* Ojciec Święty Jan Paweł II, stwierdzając, że: „tak, jak Kościół «sprawia Eucharystię», tak «Eucharystia buduje» Kościół” (DC 4). W podobnym tonie wypowiedział się papież Benedykt XVI, głosząc, iż „Kościół w rzeczywistości «żyje Eucharystią»” (SC 14), a „Eucharystia (...) konstituuje byt i działanie Kościoła” (SC 15). Dalej Ojciec Święty wyjaśnia, że Kościół może celebrować w Eucharystii ofiarę odkupieczną Chrystusa, ponieważ sam Oblubieniec, poprzez swoją śmierć krzyżową, dał się pierwszy swojej Oblubienicy. Z tego względu sprawowana przez Kościół Eucharystia jest całkowicie zanurzona w darze, jaki Zbawiciel złożył z samego siebie (por. SC 14). Kościół ma za zadanie tę odkupieczną ofiarę uroczyście wspominać i celebrować ją, aż do czasu ponownego przyjścia Pana (por. EdE 12; EC 4).

Sprawowana przez Kościół Eucharystia nieustannie konstituuje jego byt i działanie. Chrystus, składając swoją ofiarę odkupieczną, zapowiedział jednocześnie tajemnicę Kościoła. Rzeczywistość ta spełniła się pięćdziesiąt dni po Jego Zmartwychwstaniu. Podwaliny pod to wydarzenie położyły słowa i gesty Jezusa wykonane podczas Ostatniej Wieczerzy, kiedy to ustanowione zostały sakramenty Eucharystii i kapłaństwa. Z kolei w dniu Pięćdziesiątnicy, w Wieczerniku, w którym zebrani byli Apostołowie wraz z Maryją, mocą Ducha Świętego ukonstytuował się Kościół Chrystusowy, czyli jedność (komunia) Boga z ludźmi i ludzi między sobą. W swojej ostatniej encyklice *Ecclesia de Eucharistia* Jan Paweł II podkreślił wagę obydwu wydarzeń, pisząc: „Jeśli w dniu Pięćdziesiątnicy przez dar Ducha Świętego Kościół rodzi się i wychodzi na drogi świata, to momentem decydującym dla jego tworzenia się jest z pewnością ustanowienie Eucharystii w Wieczerniku” (EdE 5). Eucharystia stanowi więc centrum życia Kościoła od samego początku jego istnienia (por. EdE 3), a ten dzięki niej nieustannie odradza się na nowo (por. EdE 3; SC 6). Sprawia to, że „poprzez udział w Eucharystii dzieła Pańskie stają się także dniami Kościoła, który dzięki temu może spełniać skutecznie swoje zadanie jako sakrament jedności” (EdE 41)²⁸. Dlatego też Kościół przywiązuje tak wielką wagę do jej celebrowania²⁹.

Wspólnota wyznawców Chrystusa wezwana jest do podtrzymywania, umacniania oraz pogłębiania komunii zarówno z Trójjedynym Bogiem, jak i pomiędzy swoimi członkami. Dokonuje się

²⁶ Por. także: H. Tomasik, *Program duszpastersko-katechetyczny...*, dz. cyt.

²⁷ Por. także: Franciszek, *„Każda Msza Święta jest pamiątką Paschy”*. Katecheza w czasie audyencji generalnej, Watykan, 22 listopada 2017 r.

²⁸ Zob. także: Jan Paweł II, *Novo millennio ineunte* [dalej: NMI], 36.

²⁹ Por. *Kościół żyje dzięki Eucharystii* (2)... , dz. cyt.

to za każdym razem, gdy sprawuje ona Najświętszą Ofiarę, podczas której żywi się słowem i Ciałem Chrystusa (por. EdE 21, 24, 34; DC 4; SC 14, 15). To właśnie nią Ojciec Święty Jan Paweł II nazwał: „najwyższym sakramentalnym wyrazem komunii w Kościele” (EdE 38). Celebując Eucharystię, „Kościół zanosi błaganie do Boga Ojca miłosierdzia, aby udzielił swoim synom pełni Ducha Świętego, tak by stali się w Chrystusie jednym ciałem i jednym duchem. Zwracając się z tą modlitwą do Ojca światłości, od którego pochodzi wszelkie dobro i wszelki dar doskonały (por. Jk 1,17), Kościół wierzy w jej skuteczność, ponieważ modli się w jedności z Chrystusem, Głową i Oblubieńcem, który błaganie oblubienicy czyni swoim i łączy je z błaganiem swej odkupieńczej ofiary” (EdE 43).

Dzięki zjednoczeniu z Bogiem w Najświętszej Ofierze „Kościół coraz głębiej staje się w Chrystusie «jakby sakramentem, czyli znakiem i narzędziem wewnętrznego zjednoczenia z Bogiem i jedności całego rodzaju ludzkiego» (LG 1)” (EdE 24). Tak więc Eucharystia nie tylko buduje braterską wspólnotę chrześcijan – lud pielgrzymujący, ale również ją pogłębia i odnawia³⁰. Nie tylko tworzy komunię, ale także do niej wychowuje (por. EdE 40). Wskazywał na to Ojciec Święty Jan Paweł II, pisząc, że: „nie zbuduje się żadnej wspólnoty chrześcijańskiej, jeżeli nie jest ona zakorzeniona w celebracji Najświętszej Eucharystii” (EdE 33; zob. PO 6). Dlatego też niezwykle ważne dla chrześcijan jest właściwe zrozumienie znaczenia i wartości Najświętszej Ofiary, aby w sposób pełniejszy, godniejszy i aktywniejszy zachowywali,

przeżywali i umacniali relację z Bogiem i bliźnimi. W związku z tym konieczne jest „przeprowadzenie, pod kierownictwem Ducha Świętego, odpowiedniej odnowy liturgii, ponieważ Kościół nieustannie nią żyje i dzięki niej się odnawia”³¹.

Papież Benedykt XVI w swojej posynodalnej adhortacji apostolskiej *Sacramentum caritatis* wskazał na zależność zaangażowania w życie kościelne od poziomu wyznawanej wiary eucharystycznej. Ojciec Święty stwierdził, że: „Im żywsza jest wiara eucharystyczna w Ludzie Bożym, tym głębsze jest jego uczestnictwo w życiu kościelnym poprzez świadome przyłgnięcie do misji, jaką Chrystus powierzył swoim uczniom” (SC 6). Tak więc udział w Eucharystii zobowiązuje każdego korzystającego z jej daru do współofiарowania się z Chrystusem – do dawania siebie drugiemu człowiekowi³². W ten sposób urzeczywistni się najważniejsze z przykazań – przykazanie miłości Boga i bliźniego. Dzięki uczestnictwu w Eucharystii wzrasta w wiernych wrażliwość i empatia, pozwalające dostrzec Boga w drugim człowieku, zwłaszcza w tym najslabszym. Poprzez to rozbudzony zostaje także ich zapał do realizowania darowanej ludziom Bożej miłości (agape) w życiu codziennym. Przejawia się to zwłaszcza w świadczeniu działalności charytatywnej (diakonia), która jest zadaniem zarówno całej wspólnoty wyznawców Chrystusa, jak i każdego wiernego z osobna³³. Dzięki temu chrześcijanie, doświadczając tego, że Bóg jest Miłością, zaświadczyają światu o nieustającej, bezinteresownej i bezgranicznej miłości Boga Trójjedynego do każdego stworzenia.

³⁰ Por. J. Salij, *Tajemnica Eucharystii...*, dz. cyt.

³¹ Franciszek, „*Msza Święta nie jest spektaklem!*”. *Katecheza w czasie audyencji generalnej*, Watykan, 8 listopada 2017 r.

³² Por. J. Salij, *Tajemnica Eucharystii...*, dz. cyt.

³³ Por. Franciszek, „*Msza Święta nie jest spektaklem!*”..., dz. cyt.; EdE 42, 47-48; J. Salij, *Tajemnica Eucharystii...*, dz. cyt.

Zakończenie

Celebracja eucharystyczna jest najwyższą i najważniejszą formą działalności wspólnoty Kościoła Chrystusowego. Kościół nie istnieje bez Eucharystii, a tę celebrować tylko Kościół (por. DC 4)³⁴. To w czasie sprawowania Mszy Świętej Bóg uświęca całą ludzkość i cały świat, jednocząc się z nimi oraz obdarzając ich swoimi łaskami. To tu umacniane są wiara, nadzieja i miłość uczestników zgromadzenia, rozwijane są ich dary otrzymane na chrzcie świętym, a także udzielana jest im pomoc do przeciwstawiania się złu i wybierania dobra. Dzięki Eucharystii wierny dostępuje nie tylko doskonałej komunii z Bogiem Trójjedynym, ale jednoczy się także z bliźnimi, budując i wzmacniając w ten sposób wspólnotę Kościoła (por. EdE 34; KKK 1324-1325)³⁵. Tak ukształtowany Lud Boży „staje się znakiem zbawienia oraz światłem świata i solą ziemi dla odkupienia wszystkich”³⁶. To wypełnianie misji Kościoła wymaga od jego członków wielkiego wysiłku. Dlatego też – jak wskazuje Ojciec Święty Jan Paweł II – „Kościół czerpie duchową moc

dla wypełniania swojej misji z nieustannego uobecniania w Eucharystii ofiary Krzyża i z Komunii z Ciałem i Krwią Chrystusa. Tak więc Eucharystia jawi się jako źródło i jednocześnie szczyt całej ewangelizacji, ponieważ jej celem jest zjednoczenie ludzi z Chrystusem, a w Nim z Ojcem i z Duchem Świętym” (EdE 22). To od niej w dużej mierze zależy jakość życia chrześcijańskiego członków każdej wspólnoty parafialnej – ich pobożność, gorliwość, udział w liturgii, czy działalność na rzecz najbardziej potrzebujących (diakonia). Dlatego niezwykle ważne jest pielęgnowanie w duszy każdego chrześcijanina gorącego pragnienia Eucharystii (por. EdE 34) oraz codziennego postępowania zgodnego z nauczaniem Jezusa Chrystusa (przykazanie miłości)³⁷, gdyż to one są „najlepszą weryfikacją wyznawanej wiary eucharystycznej”³⁸. Z tego względu papież Jan Paweł II, inaugurując Rok Eucharystii (17 października 2004 r.), wzywał każdego z nas do tego, aby „nasze życie zostało ubogacone Eucharystią, abyśmy mocniej uwierzyli w obecność Chrystusa pod postaciami chleba i wina, abyśmy żyli Eucharystią”³⁹.

Bibliografia

- „Wielka tajemnica wiary”. Zeszyt teologiczno-pastoralny. Program duszpasterski Kościoła w Polsce na rok 2019/2020. Eucharystia daje życie 2019-2022, Katowice 2019.
 Benedykt XVI, Przemówienie do Kurii Rzymskiej (22 grudnia 2005), „Acta Apostolicae Sedis” 2006, nr 98, s. 45.
 Benedykt XVI, Przemówienie do Kurii Rzymskiej (22 grudnia 2005), „L'Osservatore Romano”, wyd. polskie 2006, nr 2 (280), s. 16.
 Benedykt XVI, Sacramentum caritatis, Watykan, 22 lutego 2007 r.
 Biblia Tysiąclecia - Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu, Poznań 2000.

³⁴ Por. także: T. Reroń, *Wierzyć – celebrować – żyć!*, http://www.nowezycie.archidiecezja.wroc.pl/stara_strona/numery/042007/05.html, data dostępu: 20.12.2019 r.

³⁵ Por. także: „Wielka tajemnica wiary”. Zeszyt teologiczno-pastoralny. Program duszpasterski Kościoła w Polsce na rok 2019/2020. „Eucharystia daje życie” 2019-2022, Katowice 2019, s. 16.

³⁶ *Kościół żyje dzięki Eucharystii* (2)... , dz. cyt.

³⁷ Por. J. Gołąbek, *Eucharystia w życiu Kościoła...*, dz. cyt.

³⁸ S. Łabendowicz, *Eucharystia daje życie...*, dz. cyt., s. 44; por. „Wielka tajemnica wiary”..., dz. cyt., s. 52.

³⁹ St. Hołodok, *Eucharystia – tajemnica wiary*, https://opoka.org.pl/biblioteka/T/TA/TAL/euch_taj_wiary.html, data dostępu: 09.09.2019; por. S. Łabendowicz, *Eucharystia daje życie...*, dz. cyt., s. 42-43.

- Franciszek, „Każda Msza Święta jest pamiątką Paschy”. Katecheza w czasie audyencji generalnej, Watykan, 22 listopada 2017 r.
- Franciszek, „Msza Święta nie jest spektaklem!”. Katecheza w czasie audyencji generalnej, Watykan, 8 listopada 2017 r.
- Franciszek, *Lumen fidei*, Watykan, 29 czerwca 2013 r.
- Gołąbek J., *Eucharystia w życiu Kościoła*. Referat z konferencji rejonowych 6 i 13 listopada 2004 r., <https://diecezja.waw.pl/135>, data dostępu: 07.01.2020.
- Hołodok St., *Eucharystia – tajemnica wiary*, https://opoka.org.pl/biblioteka/T/TA/TAL/euch_taj_wiary.html, data dostępu: 09.09.2019.
- Jan Paweł II, *Dominicae cenae*, Watykan, 24 lutego 1980 r.
- Jan Paweł II, *Ecclesia de Eucharistia*, Watykan, 17 kwietnia 2003 r.
- Jan Paweł II, *Novo millennio ineunte*, Watykan, 6 stycznia 2001 r.
- Jan Paweł II, *Redemptor hominis*, Watykan, 4 marca 1979 r.
- Katechizm Kościoła Katolickiego, Poznań 2002.
- Komisja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, *Wprowadzenie ogólne do Rytuału – Komunia święta i kult tajemnicy Eucharystycznej poza Mszą Świętą*, https://opoka.org.pl/biblioteka/T/TA/TAL/kkbids/rytual_komunia.html, data dostępu: 15.01.2020.
- Kościół żyje dzięki Eucharystii (1). *Eucharystia – tajemnica wiary – o encyklice Ojca Świętego Jana Pawła II o Eucharystii w życiu Kościoła „Ecclesia de Eucharistia”*, http://www.tychyrodzina.pl/nasza_rodzina_jpii_edc.htm, data dostępu: 07.01.2020.
- Kościół żyje dzięki Eucharystii (2). *Kościół sprawuje Eucharystię, a Eucharystia buduje Kościół – o encyklice Ojca Świętego Jana Pawła II o Eucharystii w życiu Kościoła „Ecclesia de Eucharistia”*, http://www.tychyrodzina.pl/nasza_rodzina_jpii_edc.htm, data dostępu: 07.01.2020.
- Łabendowicz S., *Eucharystia daje życie*, „Zeszyty Formacji Katechetów” 2019, r. 19, nr 4(76), s. 41-49.
- Marek Z., *Eucharystia – dlaczego taka ważna?*, <https://www.deon.pl/religia/rekolekcje-wielkopostne/wielki-post-2013/sakramenty-katechizm/art,6,eucharystia-dlaczego-taka-wazna.html>, data dostępu: 09.09.2019.
- Miziołek W., *Duszpasterstwo eucharystyczne*, w: *Eucharystia*, J. Krucina (red.), Wrocław 1987, s. 217-238.
- Reroń T., *Wierzyć – celebrować – żyć!*, http://www.nowezycie.archidiecezja.wroc.pl/stara_strona/numery/042007/05.html, data dostępu: 20.12.2019 r.
- Rojek M., *Eucharystia buduje Kościół: relacja między Kościołem a Eucharystią w kontekście doktrynalnym encykliki papieża Pawła VI „Mysterium Fidei”*, w: *Premisla Christiana*, T. Śliwa (red.), t. II, Przemyśl 1988/1989, s. 7-76.
- Rojek M., *Tajemnica Eucharystii wciąż żywa w Kościele*, „*Resovia Sacra. Studia Teologiczno-Filozoficzne Diecezji Rzeszowskiej*” 1995, nr 2, s. 15-29.
- Salij J., *Tajemnica Eucharystii*, <https://adonai.pl/sakramenty/eucharystia/?id=42>, data dostępu: 20.12.2019 r.
- Sobór Watykański II, *Lumen gentium*, Watykan, 21 listopada 1964 r.
- Sobór Watykański II, *Presbyterorum ordinis*, Watykan, 7 grudnia 1965 r.
- Święta Kongregacja Obrzędów, *Eucharisticum misterium*, Watykan, 25 maja 1967 r.
- Tomasik H., *Program duszpastersko-katechetyczny na rok 2019/2020: „Wielka tajemnica wiary”*, <http://www.synodradomski.pl/wydzialkatechwww/?rok-szkolny-2019-2020,107>, data dostępu: 15.01.2020.
- Wilczyński K., *Notatki na marginesie encykliki „Ecclesia de Eucharistia”*, https://kaplani.com.pl/pl/strefa_mysli/czytelnia/artykuly/notatki_na_marginesie, data dostępu: 07.01.2020.
- Wojsa T., *List pasterski Arcybiskupa Metropolity Białostockiego w związku z rozpoczęciem nowego roku duszpasterskiego: „Aby uwierzyli w Tego, którego Bóg posłał” (J 6,29)*, <https://parafiachk.bialystok.pl/aktualnosci/2019/12/01/list-pasterski-metropolity-bialostockiego-na-nowy-rok-duszpasterski/>, data dostępu: 10.01.2020.

Eucharystia – „wielka tajemnica wiary”**Streszczenie**

Wiara i liturgia stanowią „dwa uzupełniające się aspekty życia kościelnego” (SC 6). Z tego względu Eucharystia, której celebrowanie jest główną czynnością liturgiczną Kościoła, stanowi „źródło i zarazem szczyt całego życia chrześcijańskiego”. To w ofierze Mszy Świętej objawia się tajemnica Eucharystii, gdyż jest ona pamiątką, celebracją i aktualizacją Misterium Chrystusa, w której uobecnia się On sam. W czasie jej sprawowania dochodzi do przeistoczenia chleba i wina w prawdziwe Ciało i prawdziwą Krew Jezusa Chrystusa. Dzięki temu Eucharystia staje się największym i najcenniejszym darem, jaki nasz Zbawiciel zostawił przed swoją śmiercią. Darem, który stanowi szczyt wszelkich dóbr i kres wszelkich pragnień człowieka; darem, w którym znajduje się „całe dobro duchowe Kościoła” (EdE 1; PO 5). Kościół nie istnieje bez Eucharystii, a tę celebrować może tylko Kościół. To w czasie sprawowania Mszy Świętej Bóg uświęca całą ludzkość i cały świat, jednocząc się z nimi oraz obdarzając ich swoimi łaskami. Dzięki Eucharystii wierny dostępuje nie tylko doskonałej komunii z Bogiem Trójjedynym, ale jednoczy się także z bliźnimi, budując i wzmacniając w ten sposób wspólnotę Kościoła.

Słowa klucze

Eucharystia, ofiara, program duszpastersko-katechetyczny, „Eucharystia daje życie”, „Wielka tajemnica wiary”, dobro duchowe, Kościół, wspólnota, komunია, obecność, Ciało, Krew, chleb, wino, postacie eucharystyczne, tajemnica

Ks. dr hab. Stanisław Łabendowicz, prof. KUL – Instytut Nauk Teologicznych Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II w Lublinie.

ks. Sylwester Jaśkiewicz

***Natura ofiarnicza Eucharystii w oparciu o encyklikę
Ecclesia de Eucharistia papieża Jana Pawła II***

***The sacrificial nature of the Eucharist based on the encyclical
Ecclesia de Eucharistia of pope John Paul II***

Abstract

The purpose of this article is to show the sacrificial character of the Eucharist based on the encyclical of Pope John Paul II *Ecclesia de Eucharistia*. At the beginning of the new century and millennium, this document focuses on the most precious treasure of the Church which has been entrusted to it, and this is the one and ultimate redeeming sacrifice of Christ, perpetuated just so by the Eucharist. Each Eucharist is not only a recollection of this event, or some separate sacrifice, but perpetuates the sacramental sacrifice of the Cross, and in no way does it increase it, nothing is added to it, nor is it multiplied. A full understanding of the sacrificial nature of the Eucharist also signifies that in which this sacrifice finds its fulfilment, namely the mystery of the Resurrection of Jesus Christ. As the Eucharist ought to be relived in its integrity, therefore too, apart from the sacrifice, its essential dimensions are a presence and a feast. The sacrificial nature of the Eucharist demands a sacrificial attitude of the faithful.

Keywords

Eucharist, Sacrifice of Christ, encyclical *Ecclesia de Eucharistia*, sacrificial nature.